

**Examining the structure and semantic functions of love
in Biddle's sonnet based on John Searle's theory of
speech acts**

Maryam Zarif¹, Nasrin Faqih Malek-Marzban^{*2}

Received: 07/05/2024
Accepted: 16/11/2024

* Corresponding Author's E-mail:
nfaghiih@alzahra.ac.ir

Abstract

The concept of love in the various propositions of Bidel's poetry has been allocated diverse speech acts, powers, and purposes. To obtain the speech acts of romantic propositions, according to Chrisy Morgan's table, 339 sonnet have been randomly and systematically selected as the statistical population. The research model of this study is based on one hand on Searle's five-fold speech acts and, and the other hand, on the secondary purposes of propositions (based on the science of meanings), focusing on propositions that express the concept of love. According to Searle's speech act theory, the syntactic structure of news, question, and command in sentences was determined, and by aligning it with the function of propositions, which Searle believes are respectively description, question, and command, an attempt was made to determine the goals of the acts, the direction of text compliance, and the conditions of truth for each. The results of this research indicate that the romantic propositions of Bidel's sonnet in the news structures, with emotional speech acts, have been used for purposes such as boasting, sorrow and regret, reproach, praise,

1. Doctoral Student, Pure Literature Program, Alzahra University, Tehran, Iran
<https://orcid.org/0009-0001-5825-8392>

2. Associate Professor, Department of Persian Literature, Faculty of Literature, Alzahra University, Tehran, Iran.
<https://orcid.org/0000-0002-7850-292x>

Copyright: © 2025 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY - NC) license <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

astonishment, and expressing affection. Assertive speech acts have been used for purposes such as exaggeration and magnification, encouragement and motivation, negation and denial, attracting the attention of the audience, and impact and regret. The imperative structure often has a non-imperative function and has been used with imperative acts and purposes such as: sanctifying, honoring and respecting, warning and cautioning. Finally, the interrogative structure indirectly emphasizes intentional objectives such as denial, regret, reproach, and praise.

Keywords: Bidels sonnet. Searle. Meaning. Illocutionary. Love

Extended Abstract

Love is one of the most fundamental and complex concepts in Persian literature, consistently occupying a prominent place in traditional sonnet, particularly in the works of distinguished poets such as Bidel Dehlavi. Bidel, as one of the late poets of the 11th century AH, skillfully conveys his mystical, philosophical, and emotional experiences to the audience through linguistic imagery, artistic combinations, and semantic richness in his sonnet. In Bidel's poetry, love is not merely a personal feeling or mental experience; rather, it constitutes a multi-layered linguistic structure that facilitates interaction between the poet and the audience. This interaction is shaped through careful selection of words, the musical arrangement of verses, metaphors, puns, and subtle allusions. Studying and analyzing the structure and semantic functions of love in Bidel's sonnet not only provides a deeper understanding of his linguistic and artistic features but also demonstrates how the poet employs emotional and mystical concepts to communicate human and existential experiences, thereby establishing love as a linguistic, philosophical, and cultural category in Persian poetry.

The primary aim of this study is to analyze the structure and semantic functions of love in Bidel's sonnet using John Searle's speech act theory. This theory is based on the principle that language

is not merely a tool for transmitting information but a means for performing actions and effecting change in the world and the mind of the listener. From this perspective, love in Bidel's sonnet can be analyzed as a performative concept, operating through various types of speech acts, including assertive, directive, and commissive acts. Assertive acts primarily convey and describe the poet's inner feelings and states, directive acts invite the audience to reflection, response, or contemplation, and commissive acts indicate the poet's intention to establish a semantic and emotional connection with the audience. This study posits that love in Bidel's sonnet is not merely an individual emotional experience but a complex linguistic instrument through which the poet conveys mystical, philosophical, and social messages, establishing a dynamic relationship between meaning and linguistic structure. The central research questions include identifying the linguistic structures of love, analyzing the types of related speech acts, and examining the role of these acts in transmitting layered meanings and producing emotional and philosophical effects on the audience.

The research employs a descriptive-analytical method grounded in John Searle's theoretical framework. The data comprise a selected corpus of Bidel's sonnet in which love constitutes the central theme of meaning and poetic structure. In the first phase, semantic content analysis was used to identify words, expressions, and images associated with love. Subsequently, these semantic elements were categorized and analyzed as speech acts. Analyzing these speech acts allows for an examination of how the poet employs language to perform diverse functions, including expressing emotional states, guiding the audience's mind, creating interaction, and emphasizing mystical concepts. Furthermore, structural and semantic analysis demonstrates that love in Bidel's sonnet, through the use of metaphor, ambiguity, allusion, and other literary devices, reflects complex notions such as annihilation and continuity, human experience, and the relationship with existence, which are conveyed to the audience via diverse speech acts.

The findings indicate that love in Bidel's sonnet exhibits a multi-layered and complex structure with multiple semantic roles. On one hand, as an assertive act, love reflects the poet's inner states and enables the audience to grasp his mystical and emotional experiences. On the other hand, commissive and directive acts associated with love reveal that the poet uses this linguistic tool to guide the audience's reactions and involve them in the process of semantic and experiential understanding. In these sonnet, love transcends personal emotion and addresses existential, ethical, and human concerns on a philosophical and mystical level. In other words, in Bidel's works, love functions both as an aesthetic medium and as a tool for conveying profound philosophical and mystical concepts. The analysis of speech acts in this study demonstrates how love can engage the audience in a multifaceted experience of emotion, knowledge, and mysticism, establishing a dynamic relationship among the poet, language, and meaning. These findings not only contribute to a deeper understanding of Bidel's poetry but also provide a model for applied linguistics studies and semantic analysis of complex concepts in literary texts, highlighting the efficacy of speech act analysis as a precise and practical method for identifying linguistic and semantic functions in Persian literature.

دوفصلنامه روایت‌شناسی

سال ۹، شماره ۱۸، پاییز و زمستان ۱۴۰۴، صص ۲۱۰-۲۴۹

مقاله پژوهشی

بررسی ساختار و کارکردهای معنایی عشق در غزل

بیدل براساس نظریه کنش‌های گفتاری جان سرل

مریم ظریف^۱، نسرين فقيه ملك‌مرزبان*^۲

(دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۱۸ پذیرش: ۱۴۰۳/۸/۲۶)

چکیده

مفهوم عشق در گزاره‌های متعدد اشعار بیدل اهداف، توان و کنش‌های منظوری متنوعی را به خود اختصاص داده است. برای به‌دست آوردن کنش‌های منظوری گزاره‌های عاشقانه، مطابق جدول کریسی مورگان، ۳۳۹ غزل به عنوان جامعه آماری به صورت تصادفی و منظم برگزیده شده است. الگوی پژوهش حاضر از یک سو بر پایه مبحث کنش‌های منظوری پنج‌گانه سرل، و از سوی دیگر بر مبحث اغراض ثانویه گزاره‌ها (براساس علم معانی) با تکیه بر گزاره‌هایی که بیان‌گر مفهوم عشق هستند، گذاشته شده است. براساس نظریه کنش‌گفتار سرل، ساختار نحوی خبر، پرسش و امر در جمله‌ها مشخص شد و با انطباق آن با کارکرد گزاره‌ها که به باور سرل به ترتیب توصیف، پرسش و امر هستند، سعی شد با توجه به کاربرد مستقیم و غیرمستقیم

۱. دانشجوی دکتری، گرایش ادبیات محض، دانشگاه الزهرا(س)، تهران، ایران

<https://orcid.org/0009-0001-5825-8392>

۲. دانشیار گروه ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات، دانشگاه الزهرا(س)، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

*nfaghih@alzahra.ac.ir

<https://orcid.org/0000-0002-7850-292x>

Copyright: © 2025 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY - NC) license <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

گزاره‌ها، اهداف کنش‌ها، جهت انطباق متن و شرایط صدق هریک که در نگاه سرل بسیار مهم هستند، معلوم شود. نتایج حاصل از این تحقیق حکایت از آن دارد که گزاره‌های عاشقانه غزل بیدل در ساختارهای خبری، با کنش‌گفتار عاطفی، غرض‌های: تفاخر، اندوه و حسرت، سرزنش، تمجید، شگفتی و ابراز علاقه‌مندی به‌کار رفته است. کنش‌گفتار ادعایی به غرض اغراق و بزرگ‌نمایی، تشویق و ترغیب، نفی و انکار، جلب توجه مخاطب و تأثر و تأسف به‌کار رفته است. ساختار امری، اغلب کارکردی غیر امر دارد و با کنش‌های امری و غرض‌های حرمت نهادن، تعظیم و تکریم، هشدار و زنهار، به‌کار رفته است و درنهایت، ساختار پرسشی به صورت غیرمستقیم، به اهداف منظوری چون انکار، حسرت، سرزنش و تمجید تأکید دارد.

واژه‌های کلیدی: غزل بیدل، سرل، معنا، منظور، عشق.

۱. مقدمه

زبان شعر بیدل ساختاری متفاوت با زبان شاعران هم‌عصر و هم‌سبک او دارد. او خواسته و ناخواسته طوری سخن گفته است که معنا به آسانی دریافت نشود. ولی با دقت به کلام بیدل درمی‌یابیم که معنا در ساختار ظاهری خلاصه نمی‌شود و لایه‌های متنوع معنایی به ذهن مخاطب خطور می‌کند. برای بررسی منظورها ناچار به ساختار زبان دقت می‌کنیم. تمام اجزای ساختاری متن با یکدیگر روابط متقابل دارند بر این اساس، با استفاده از بررسی تک تک اجزا و مطالعه برهم‌کنش و تعامل اجزا می‌توانیم فرایند معنایی و مفهومی متن را پیش نظر آوریم. بدیهی است که هر واژه یا جمله‌ای به صورت منفرد معنای اولیه و سطحی خود را دارد و در سطوح اجتماعی مختلف حتی خارج از متن حوزه‌های مفهومی خاصی پیدا می‌کند؛ اما زمانی که پاره‌جمله‌ها و جمله‌ها در ساختمان متن قرار می‌گیرند و با یکدیگر تعامل پیدا می‌کنند، فرایندی جدید اتفاق می‌افتد که به طرز خاص محتوای مورد نظر نویسنده را در متن ایجاد می‌کند.

پژوهش‌گر ساختار متنی می‌تواند با استفاده از ویژگی‌های لفظی و نحوی و نوع چینش جملات و شکل نهایی متن، لایه‌های معنایی و عاطفی متعددی را به‌دست آورد. گاهی متون فقط دو لایه معنای اول و معنای ثانویه را نشان می‌دهند. گاه علاوه بر این لایه‌ها بطن‌های معنایی بیشتری در متن ایجاد می‌کند که این حالت در غزل بیدل، ویژگی‌های بی‌نظیری را ایجاد می‌کند، زیرا شیوه‌های زیبایی‌شناختی و مبانی حوزه‌های عاطفی در غزل، علاوه بر اغراض مفهومی، به ابلاغ عاطفی در سطح شدیدتر و گسترده‌تر راه می‌یابد.

عشق، از جمله مفاهیم پیچیده در زندگی انسان است. فلسفه، عرفان، جامعه‌شناسی و روان‌شناسی و... هرکدام از نگاه خود به این مفهوم دیده و اظهار نظرهای بسیار متنوع و متفاوتی به دست داده‌اند. در «ضیافت» افلاطون، سقراط از طریق استدلال بانو دیوتیما به این نتیجه می‌رسد که عشق عبارت است از هرگونه تلاش و کوشش برای رسیدن به خوبی و خوش‌بختی و این بالاترین هدف و غایت هرکس است و کسانی که از یک راه ویژه در تلاش رسیدن به خوبی باشند، عاشق نامیده می‌شوند (افلاطون، ۱۳۸۷، ص. ۱۱۳). افلاطون خود نیز بر این باور است که عشق راه رسیدن به زیبایی و سپس نیکی است، همانطور که فلسفه از طریق حقیقت را نیکی می‌رسد (رهباب، ۱۴۰۱، ص. ۲۸). در عرفان اسلامی، عرفا دو دسته‌اند: گروهی راه عشق در پیش گرفته‌اند و گروهی دیگر طریق شریعت و عبادت پیشه کرده‌اند؛ و راه هر دو گروه در نهایت به خیر مطلق و خداوند (ج) منتهی می‌شود. مهم‌ترین و اساسی‌ترین مضمون در شعر عرفانی، عشق است. بسیاری از عارفان در مقوله عشق سخنانی گفته‌اند که جای بیان آن اینجا نیست. مفهوم عشق، در شعر و نثر عرفانی فارسی، با توجه به مرتبه عارف و جایگاه او در این مسیر، هم‌چنان با توجه به سبک سخن‌سرایی نویسنده، با استعاره‌ها، تمثیل‌ها، حکایت‌ها، اشارات، سخنان قصار و شطحیات به ظاهر متفاوت بیان شده است، اما در

تمام آن‌ها توجه به عالم معنا و عالم بالا، مشترک است. عشق معنا ساز است. چنان که در تن‌نگاشت‌ها، به یاری عشق است که سوژه در یک فضای خلسه با تن خود به جهان معنا داده است و جهان نیز با جوهره خود به تن سوژه معنا به هم‌آیی می‌رسد (محمدزاده و همکاران، ۱۴۰۲، ص. ۴۸۴-۴۸۵).

در روزگار معاصر، عشق از آسمان به زمین آمد. جامعه‌شناسان و روان‌شناسان عشق را رابطه بین دو انسان تعریف می‌کنند. زیگمونت باومن، در کتاب *عشق سیال* روابط و پیوندهای انسانی و به‌طور خاص مسئله عشق را در فضای مدرنیته سیال مورد بررسی قرار می‌دهد (باومن، ۱۳۸۴، ص. ۲۱-۳۱). اولریش بک، جامعه‌شناس آلمانی، باور دارد تغییرات گسترده با فردی شدن تجربه تسریع می‌شوند. در تعاملات روزمره به اقتضای تغییر در ساختار اجتماعی و الگوهای فرهنگ‌پذیری غیرستی، تصمیم‌گیری وظیفه هر فرد قلمداد می‌شود. نقش‌های جنسیتی سنتی، خانواده هسته‌ای، تمایلات جنسی و شیوه‌های اشتغال همه و همه به روی پژوهش، تصمیم‌گیری و تغییر شکل باز و گشوده هستند (مایسن، ۲۰۰۴، ص. ۲۸). اولریش بک و بک - گرنشایم ادعا می‌کنند که «کشاکش میان دو جنس ماجرایی اصلی زمان ماست. رنج‌ها و تنوع‌ها رشد می‌کنند و تکامل می‌یابند. عشق از نقش‌ها جدا می‌شود و بنابراین آشفته و بی‌نظم می‌گردد» (بک و گرنشایم، ۲۰۰۲، ص. ۲۸). گیدنز، انواع روابط عاطفی از جمله عشق شهوانی و عشق رمانتیک را بررسی کرده، ویژگی‌های هر کدام را توصیف می‌کند. به اعتقاد او عشق شهوانی با نوعی احساس اضطراب و فوریت مشخص می‌شود که جدا از روال عادی زندگی و در تضاد با آن است. این عشق خصلت افسون‌زدگی دارد که می‌تواند رنگ و بوی دینی به خود بگیرد (گیدنز، ۱۹۹۲، ص. ۳۷-۳۸). فرامرزی فرد این دیدگاه گیدنز را تعجب‌برانگیز و متناقض با واقعیت می‌داند. او می‌نویسد: گیدنز، خصلت شهوانی را

فقط به یک نوع از عشق نسبت می‌دهد و آن را حتی منفی و مخرب می‌شمارد، و چون این نوع عشق، عاشق را آماده فداکاری می‌سازد، آن را برای وظایف اجتماعی خطرناک می‌داند. این برداشت بسی عجیب به نظر می‌رسد، چراکه طبیعتاً فداکار بودن در قبال عشق می‌تواند انسان را بیشتر وظیفه‌شناس کند. گیدنز می‌گوید این عشق می‌تواند رنگ و بوی دینی داشته باشد ولی هرگز و به هیچ کجا آن را مبنای ازدواج نمی‌دانند، در حالی که حداقل در دین اسلام اولین دلیل ازدواج ارضای غریزه جنسی است. این در واقع پاسخ‌گویی به وجه شهوانی عشق است (فرامرزی فرد، ۱۳۹۱، ص. ۱۴-۱۵).

مفهوم عشق در غزل، محوری بنیادین است که نه فقط با اندیشه بلکه با لایه‌های کارکردی عواطف جهان عاشق، معشوق و مخاطب غزل را می‌سازد. بیدل عاشقی است که در غزل هم تجربه غزل عشق زمینی را می‌شناسد و هم با عشق عارفانه آشناست. معرفت عارفانه بیدل نوع عشق او را از جنسی می‌سازد که عاشق بیش از هر دوره دیگری شیدا و آشفته است به همین دلیل عبارات و گزاره‌های او در سطوح مختلف لایه‌های معنایی و عاطفی زیادی پیدا می‌کند. از سوی دیگر، غزل بیدل مجموعه‌ای از سنت‌های زبان فارسی را با فرهنگ محیطی هند تلفیق می‌کند و شیوه‌های زبان‌شناختی خاصی را ایجاد می‌کند. از آنجاست که درک منظور بیدل و درک میزان توان منظوری او از عبارات، تلاشی مضاعف می‌طلبد. برای این هدف، از روش مطالعاتی جان. ر. سرل بهره می‌بریم تا با دسته‌بندی‌ها و منطقی‌ها بتوانیم لایه‌های اهداف، معنا و کنش منظوری عبارات عاشقانه بیدل را تحلیل کنیم.

۱-۱. طرح مسئله

فوران معنی در ذهن بیدل، سبب شده است با این معانی مضامینی بدیع بیافریند و نکته‌ها و دقیقه‌هایی بس لطیف و ظریف را رقم زند. به نظر می‌رسد یکی از دلایل

پیشگیری زبان غزل بیدل همین مسئله باشد. در این پژوهش به جست‌وجوی راهی هستیم که بتوانیم برداشتی درست، علمی و متناسب از غزل‌های بیدل؛ و کنش‌های منظوری، قضایای ذهنی و صدق و انطباق با جهان بیدل داشته باشیم. شیوه‌هایی بیابیم تا با آن معناهای و منظوره‌های دیگر را که در آن سوی الفاظ قرار گرفته‌اند و در نگاه نخستین به چشم نمی‌خورند، پیدا کنیم. به منظوره‌های نهفته در پشت این الفاظ رنگین و سنگین پی ببریم. برای اینکه بدانیم در غزل بیدل چه مفاهیم و محتواهایی، با کدام شیوه‌های نحوی و به کدام منظورها به‌کار رفته است، از نظریه کنش‌های گفتاری «جان‌سرل» و طبقه‌بندی پنج‌گانه او بهره می‌گیریم، در کنار آن از علم معانی نحوی نیز استفاده خواهیم کرد. در این پژوهش به دنبال یافتن پاسخ به این پرسش هستیم که واژه عشق در کدام ساختارهای نحوی کاربرد بیشتری داشته است و به کدام منظورها و اغراض به‌کار رفته است.

انجام چنین پژوهش‌هایی به ما کمک خواهد کرد تا نه‌تنها برداشت‌های سطحی از این اشعار را کنار بگذاریم، بلکه غنای مفهومی و معانی نهفته شعر بیدل را کشف کنیم. بدین وسیله، می‌توانیم به تحلیل دقیق‌تری از محتوا و پیام‌های عاطفی غزل بیدل در مورد عشق، پردازیم. این پژوهش می‌تواند به غنای ادبیات فارسی و درک بهتر آثار بیدل کمک کند و فضایی مناسب برای گفت‌وگوهای جدید در حوزه ادبیات فراهم آورد. همچنین، ضرورت انجام این تحقیق که با استفاده از نظریه زبان‌شناختی انجام شده است، در این است که به خواننده امکان را می‌دهد که به شیوه علمی، به دور از حب و بغض‌های سلیقه‌ای، به عمق تأملات، احساسات انسانی و معانی پنهان غزل بیدل دست یابد. چیزی که مدت‌های طولانی شعر بیدل را یا در صدر علیین نشانده، یا به حسیض بی‌معنایی و بیهوده‌گویی متهم کرده است.

۲-۱. روش پژوهش

روش این پژوهش مطالعه‌ای براساس توصیف و تحلیل است، برای رسیدن به نتایج دقیق‌تر از آمار کمی نیز استفاده شده است. تحلیل‌ها با استفاده از نظریه زبانی کنش‌گفتار سرل بر متن غزل بیدل انجام گردیده و حجم آماری براساس جدول کریسی مورگان انتخاب شده است. منبع مورد مطالعه «غزلیات بیدل» به تصحیح و تحقیق سیدمهدی طباطبایی و علیرضا قزوه است. تعداد غزل‌های بیدل در این منبع ۲۸۸۰ غزل است که براساس این جدول ۳۳۹ غزل می‌تواند جامعه آماری را تشکیل دهد که نتایج آن را بتوان بر کل غزل‌ها تعمیم داد. از آنجا که مفهوم عشق در سرتاسر غزل بیدل گسترده است و از هر طریقی وارد شویم به مفهوم عشق روبه‌رو می‌شویم، در این مقاله بیشتر به غزل‌هایی پرداخته شد که مفهوم عشق به صورت بسیار روشن در آن‌ها دیده می‌شود و یا واژه عشق به‌طور مستقیم به‌کار رفته است. در حجم آماری ما ۹۱ بار عشق کاربرد داشته است.

در این پژوهش نخست ساختار نحوی (اعم از خبر، پرسش و امر) بررسی گردیده، سپس براساس نظریه کنش‌های گفتاری سرل کنش‌های گفتاری ادعایی، امری، تعهدی، عاطفی، اعلامی، مشخص شده است. پس از انجام این مراحل، کارکردهای گزاره‌ها (توصیف، پرسش، امر) معین شده، به چگونگی کاربرد (مستقیم، غیرمستقیم) این گزاره‌ها پرداخته شد. پس از انجام تمامی این مراحل، طبق نظریه سرل و با در نظر داشت علم معانی سنتی، به دریافت، تبیین و تحلیل اغراض و منظوره‌های نهفته در پس ساختار نحوی پرداخته شده است.

۲. پیشینه پژوهش

نظریه کنش‌گفتار سرل در بررسی برخی متون دینی، متون ادبی و گویش‌های مختلف زبان مورد استفاده قرار گرفته است. مهدی زرقانی و الهام اخلاقی در مقاله «تحلیل ژانر شطح براساس نظریه کنش‌گفتار» (۱۳۹۱) مؤلفه‌های این نظریه را برای بررسی ژانر شطح استفاده کرده‌اند. ریحانه فرجی و همکاران (۱۴۰۱) دعاها و مناجات‌های عرفانی مثنوی معنوی را براساس این نظریه بررسی کرده‌اند. حمید عبداللهیان و علی اصغر باقری کنش‌های گفتاری پنج‌گانه در شعر صدای پای آب سهراب سپهری را نوشته‌اند. محمود حسن‌آبادی و اعظم خسروی (۱۳۹۹)، «بررسی کنش‌های گفتاری در واژه‌خنک در شاهنامه» را به انجام رسانیده‌اند. رشید کاکاوند و پارسا یعقوبی (۱۳۹۹)، «پایان‌بندی در غزلیات شمس، کنش‌های گفتاری و وجوه وانمایی» را نبشته‌اند. مریم جلالی و معصومه صادقی (۱۳۹۵)، مقاله کنش‌های گفتاری و ارتباط آن با جنسیت و طبقه اجتماعی در *گرشاسب‌نامه*، را نوشته‌اند. اسلامی (۱۳۹۹) وصیت‌نامه شهدا را بر پایه نظریه کنش‌گفتار تحلیل و بر شاخص استکبارستیزی تأکید کرده است (اسلامی، ۱۳۹۹، ص. ۸۷-۱۰۱). خانی و افشار (۱۳۹۹) در مقاله‌ای کنش‌گفتاری تشکر را در گویش کردی ایلامی، بررسی کرده‌اند (خانی و افشار، ۱۳۹۹، ص. ۱۳-۲۹). دسترنج در یک جستار شبهه‌ترویج‌خسونت را در آیه چهارم سوره محمد(ص) با تکیه بر نظریه کنش‌گفتاری سرل تحلیل کرده است (دسترنج، ۱۳۹۹، ص. ۹۹-۱۱۴). وی همچنان مقالات «کنش‌های گفتاری را در تبیین آموزه‌های تربیتی دعای مکارم‌الاخلاق»، «کاربست نظریه کنش‌گفتاری در خوانش آیات جهاد، مطالعات تاریخی جنگ»، «ساختار سوره شمس را بر مبنای کنش‌گفتاری سرل»، «در خوانش خطبه غرا»، را نیز با همکاری دیگر نویسندگان به انجام رسانده است. پژوهش مستقلی که به بررسی لایه‌های منظوری و

معنایی غزل بیدل، براساس نظریه سرل پرداخته باشد، تاکنون انجام نشده و این جستار در نوع خود بی‌پیشینه است.

۳. مبانی نظری

این پژوهش براساس نظریه کنش‌های گفتاری پدید آمده است. نظریه کنش گفتار را اولین بار جان لنگشاو آستین^۱ در سال ۱۹۶۲ در کتاب «How to do things with words» (از نوشته چی برمی‌آید) یا «واژگان چه می‌کنند»، عرضه کرد. آستین ابتدا فعل‌ها را به خبری و انشایی تقسیم کرده بود، اما بعداً متوجه شد که این تقسیم‌بندی اشتباه است و نظریه‌اش را این‌گونه تصحیح کرد: از آنجا که هر اظهار زبانی یک فعل است، همه کنش‌های کاری انجام می‌دهند. اینجا بود که گزاره‌های انشایی، کل تقسیم را فراگرفت و به نظریه افعال گفتاری منتهی شد. آستین نظریه پیشین خود را نظریه خاص (the special theory) و نظریه کنش‌های گفتاری را نظریه کلی نامیده است (عبداللهی، ۱۳۸۴، ص. ۹۷). پس از او جان سرل، فیلسوف ذهن و زبان، آن را طبقه‌بندی کرد، گسترش و توسعه داد. «این نظریه بر پایه مبادی تصویری و تصدیقی و پیش‌فرض‌های خاصی استوار است. فهم دقیق و درست نظریه بر فهم این مبادی و پیش‌فرض‌ها مبتنی است. به اعتقاد سرل نظریه کنش‌های گفتاری بر پایه یک فرضیه بسیار مهم استوار است: سخن گفتن به یک زبان وارد شدن در نوعی رفتار قاعده‌مند است. به تعبیر واضح‌تر، سخن گفتن انجام افعالی مطابق با قواعد است» (سرل، ۱۳۸۵، ص. ۴۷). او می‌نویسد: «این سه بعد (هدف منظوری^۲، جهت انطباق متن با جهان^۳ و شرایط صدق^۴ از نظر من مهم‌ترین‌ها هستند و من بیشترین قسمت طبقه‌بندی و نام‌گذاری را حول این سه محور بنا خواهم کرد، اما چندین مورد دیگر هم هستند که باید به آن‌ها اشاره کنم» (سرل،

۱۹۷۹، ص. ۵). هدف این نظریه ارائه تحلیل جامعی از نحوه ارتباط زبان با عالم خارج است. این نظریه در پی به دست آوردن جواب این سؤال است که چگونه با زبان که مجموعه‌ای از اصواتی است که از دهان برمی‌آید یا اشکالی است که بر سطحی نگاشته می‌شود، می‌توان به اوصافی مانند معناداری، بی‌معنایی، صدق، حکایت، حمل، ارتباط با عالم خارج دست یافت.

در نظریه سرل فهرستی از مقوله‌های بنیادین کنش منظوری ارائه شده است و کنش‌های منظوری به پنج طبقه تقسیم شده‌اند:

۱. ادعایی^۵، که تعهد گوینده را به صدق یک گزاره بیان می‌کند. بدین معنی که شخصی به مفهومی p اعتقاد B (Belief) پیدا می‌کند. میزان اعتقاد او می‌تواند متغیر باشد. در این طبقه برای انطباق متن و جهان حرکت از واژه‌ها به جهان است. که با فلشی به سوی پایین نشان داده شده است. $B(p)^+$

۲. امری^۶، که مخاطب را به انجام دادن عملی ترغیب می‌کند. میزان اصرار ترغیب می‌تواند متغیر باشد، بنابراین اگر کسی که مورد خطاب است H باشد و بخواهیم A را انجام دهد، با توجه به اینکه جهت انطباق متن با جهان حرکت از جهان به واژه‌هاست نمودار آن چنین خواهد شد: $W(H \text{ does } A)^+$

۳. تعهدی^۷، تعهدی‌ها، آن کنش‌های منظوری هستند که هدفشان این است که گوینده را (باز هم در درجات مختلف) به جریانی از کنش‌ها در آینده متعهد کند. با استفاده از C برای اعضای این دسته چنین نمادپردازی می‌کنیم:

$$C\uparrow I(S \text{ does } A)$$

جهت فلش رو به بالا نشان‌دهنده انطباق از جهان به کلمه است و شرایط صدق کلام، قصد داشتن است. محتوای ذهنی و گزاره‌ای همیشه این است که گوینده S کنش A را در آینده انجام دهد.

۴. عاطفی^۸، که احساس گوینده را در برابر وقوع رویدادی بیان می‌کند. هیچ جهت انطباقی در بیانی‌ها وجود ندارد. بنابراین، نمادپردازی این دسته بدین ترتیب پیش می‌رود:

$$E \emptyset (P) (S|H + \text{property})$$

که E هدف منظوری مشترک برای همه بیانی‌ها را نشان می‌دهد، \emptyset علامت تهی است که نشان می‌دهد هیچ جهت انطباق وجود ندارد، P یک محدوده متنوع حالت‌های روان‌شناسانه احتمالی مختلف است که در نمایش کنش‌های منظوری این دسته بیان شده است و محتوای گزاره‌ای مشخصه‌هایی را (نه الزاماً کنش) به S یا H نسبت می‌دهد.

۵. اعلامی^۹: یک دسته خیلی خاص از کنش‌های گفتار هستند. ما باید ساختارشان را به این صورت نماد پردازی کنیم:

$$D \boxed{\uparrow} \emptyset (p)$$

که D هدف منظوری اعلامی یا اخباری را نشان می‌دهد؛ جهت انطباق به دلیل ویژگی خاص اعلامی‌ها هم از کلمات به جهان و هم از جهان به کلمات است؛ هیچ شرایط صدقی وجود ندارد، بنابراین، به جای شرایط صدق علامت تهی داریم و از متغیر گزاره‌ای معمولی p استفاده می‌کنیم (سرل، ۱۹۷۹: ۱۲-۱۳).

بسیار مهم است که میان اصطلاحات به‌کار گرفته شده در کتاب سرل تفاوت بگذاریم و معنای هریک را بدانیم:

یک: کنش منظوری^{۱۱}، اغراضی هستند که بخشی از زبان را به خود اختصاص می‌دهند، اما به یک زبان خاص محدود نمی‌شوند. منظورها و رفتارهایی که در هر زبانی وجود دارند.

دو: فعل منظوری^{۱۱}، واژه‌های مشخصی که همیشه قسمتی از یک زبان خاص هستند، فرانسوی، انگلیسی، فارسی و... طبیعی است که به یکدیگر متفاوت‌اند. آن‌ها به صورت قطعی نمی‌توانند یک راهنمای مطمئن برای درک تفاوت‌های کنش‌های منظوری باشند.

سه: توان منظوری^{۱۲}، گاهی با تغییر افعال یا با ساختار واژگانی نحوی جمله در جملاتی که به یک طبقه منظوری اعتنا دارند می‌توانیم میزان اصرار بر یک معنا را تغییر دهیم. برای مثال پیشنهاد می‌کنم بفرمایید با جمله دستور می‌دهم بفرمایید از نظر توان منظوری تفاوت دارند.

چهار: هدف منظوری^{۱۳}، هدف توصیف بازنمود چگونگی و کیفیت یک چیز است (درست یا غلط، دقیق یا غیردقیق). هدف همان قصد تأثیر است که در کنش منظوری وجود دارد. هدف منظوری یک بخش از معنای منظوری است، اما عین آن نیست. هدف منظوری درخواست، مانند هدف منظوری یک دستور و فرمان ترغیب برای انجام کار است. و مطمئن با معنای منظوری آن فرق می‌کند. بدیهی است که قصد تأثیر هر گزاره در هر متنی با دیگری متفاوت است. از نظر سرل هدف منظوری از اهمیت فراوانی برخوردار است (سرل، ۱۹۷۹، ص. ۲-۳).

یک رویکرد دیگر که سرل برای تمایز میان کنش‌های گفتاری به کار می‌برد، کنش‌های گفتاری مستقیم و نامستقیم است، که مبتنی بر ساختار است (سرل، ۱۹۷۹، ص. ۳۰). سه نوع جمله اصلی در زبان انگلیسی وجود دارد که براساس آن می‌توان میان

کنش‌های گفتاری تمایز قایل شد. ساختار جمله‌ها در زبان انگلیسی، خبری، پرسشی و امری هستند که کارکرد ارتباطی آن‌ها به ترتیب: گزاره، پرسش و امر (درخواست) است. هرگاه بین ساختار جمله و کارکرد آن رابطه‌ای مستقیم وجود داشته باشد، آن را کنش گفتاری مستقیم می‌نامند. یعنی اگر جمله خبری برای بیان یا توصیف گزاره‌ای به کار رود، کنش گفتاری مستقیم است، ولی اگر برای درخواست یا پرسش به کار رود، کنش غیرمستقیم است. به همین ترتیب ساختارهای دیگر (یول، ۱۳۸۳، ص. ۷۶).

۴. تحلیل معانی و کارکردهای مختلف عشق در غزل بیدل

متن مورد بررسی ما غزل بیدل است که همواره برای بیان احساسات، اندیشه‌ها و مکنونات قلبی شاعر استفاده شده است. حد اعظم غزل‌های بیدل حاوی مفاهیم عرفانی و عاشقانه است. ما به خاطر محدود کردن گستره عشق، در این پژوهش به بیت‌هایی پرداخته‌ایم که واژه عشق در آن‌ها به کار رفته است. غزل بیدل در بیان مفهوم عشق مملو از ترفندهای ادبی است، و در کاربردشناسی است که بسیاری از مجازها و استعاره‌ها و ابهام‌های متن ادبی را به تحلیل‌های زبان‌شناختی توضیح داد؛ و حتی می‌توان نشان داد که مجازها و استعاره‌ها چگونه کار انجام می‌دهند (طاهری اصل و نبی لو، ۱۳۹۹: ۲۰۶). ما به دنبال آنیم که عشق در غزل بیدل به چه معناها و منظورهایی به کار رفته است. برای این امر، ابتدا به شیوه سرل کنش‌ها را مشخص می‌کنیم سپس دقت می‌کنیم که معناها و منظورها در چه ساختار نحوی رخ داده‌اند، و در زیرمجموعه هر یک از کنش‌ها کدام اغراض و معانی به کار رفته است.

در غزل‌هایی که مورد بررسی قرار گرفت، عشق به اغراض گونه‌گون و با ساختارهای نحوی متفاوت بیان و توصیف شده است. تفاخر، اندوه و حسرت، سرزنش

و ملامت، تمجید موصوف، شگفتی و ابراز عشق و علاقه‌مندی، از جمله غرض‌هایی است که در این غزل‌ها دیده شد. تفاخر و اندوه و حسرت به ترتیب بیشترین غرض‌ها هستند. سرزنش و ملامت، در ردهٔ میانی قرار گرفته است. تمجید موصوف، شگفتی و ابراز عشق و علاقه‌مندی مستقیم در پله‌های پایین هستند.

همانطوری که در شرح اصطلاحات دیدیم، آنچه سرل هدف منظوری عنوان می‌کند بسیار نزدیک به آن چیزی است که در علم معانی نحوی، اغراض یا معنای ثانویه نامیده می‌شود. هرچند در این میان تفاوت‌هایی موجود است، ولی حضور شباهت‌های بسیار ما را برآن داشت تا برای به‌دست آوردن معانی ثانویه، هردو شیوه در کنار هم، بهره‌برداری کنیم.

۱-۴. کنش‌گفتار عاطفی^{۱۴}

نمونه‌های افعال بیانی عبارت‌اند از «تشکر کردن»، «تبریک گفتن»، «عذرخواهی کردن»، «تسلیت گفتن»، «دلسوزی کردن» و «خوشامد گفتن» (سرل، ۱۹۷۹، ص. ۱۵). کنش گفتاری است که احساس‌گوینده را از جهان خارج نشان می‌دهد. این بیان شامل حالات روانی و نیز نمود احساساتی از قبیل شادی، درد، علاقه، تنفر، لذت یا غم است. بیان احساسات بیانگر تجربهٔ گوینده است (یول، ۱۳۸۳، ص. ۷۴-۷۵). ما در این پژوهش با استفاده از نظر سرل و شرحی که یول درخصوص کنش‌گفتار عاطفی یا بیان احساس داده است، تعدادی از دیگر افعال گفتاری را که در زبان فارسی نشان‌گر بیان احساس هستند نیز ذیل این دسته‌بندی قرار دادیم.

۴-۱-۱. تفاخر

تفاخر و حسرت به گونه‌ای دو سمت متضاد یک تجربه روانی مشترک هستند. تفاخر معمولاً در آن سری چیزهایی انجام می‌شود که فرد دارد و برایش ارزشمند است و می‌خواهد بقیه نیز از آن باخبر باشند. فرد با داشتن این چیزهای ارزشمند که می‌تواند مادی یا معنوی باشد، احساس ارزشمندی و قدرت می‌کند. او خود را شایسته داشتن این چیزها می‌داند. از سوی دیگر اندوه و حسرت از نداشته‌ها بر می‌خیزد. چیزهایی که برای فرد ارزشمند است، او خود را شایسته داشتن آن‌ها می‌داند، ولی در عمل ندارد. تفاخر و اندوه و حسرت، از سوی دیگر نشانگر اهمیت دادن بیش از حد به خود است. عشق یک احساس و یک روند دارای سه مؤلفه است: عاشق، معشوق، عشق. بیدل از این میان به خودش به‌عنوان عاشق بیش از معشوق و بیش از عشق اهمیت داده است. بررسی چگونگی کاربرد ضمیر شخصی متکلم (من، ما)، نیز در این راستا اهمیت می‌یابد. در غزل‌هایی که در این پژوهش بررسی شد، ضمیر جمع متکلم بسامد بالایی دارد. در مورد خود مفرد حرف می‌زند، ولی از ضمیر جمع استفاده می‌کند. این میزان و این شکل کاربرد ضمیر متکلم نیز، بر آنچه در مورد تفاخر و حسرت گفتیم مهر صحت می‌گذارد. شخصیتی که بیشتر به خودش اهمیت می‌دهد این همه از من، آن هم به صورت ما، حرف می‌زند. این نتیجه فقط از تحلیل همین سه غزل به دست آمده است که «ما» در هر سه غزل جزئی از قافیه است. بررسی در کل غزل‌ها ممکن است نتیجه دیگری داشته باشد. کارکرد معنایی تفاخر بیشتر در ساختار جمله‌های خبری استفاده شده است. دو مورد ساختار امری دارد و در یک جمله هم با ساختار پرسشی آمده است. این‌گونه کاربرد نشان‌گر آنست که گوینده از اعتماد به نفس بالایی برخوردار است، خود را محق و برخوردار می‌داند و فقط خواسته این وضعیت را به اطلاع

مخاطب برساند. در مواردی که تفاخر با ساختار امری به کار رفته است نیز چنین مشاهده می‌شود. امر در این مصراع (جمله)، به صورت دعاست:

چو صحرا مشرب ما ننگ وحشت بر نمی‌تابد

نگه دارد خدا از تنگی چین، دامن ما را (غزل ۵۴)

ساختار دعایی فعل، امری است، مگر نیروی منظوری در آن پایین است. چون به صورت امر قطعی به کار نرفته، بلکه خواهان برآورده شدن یک آرزوست.

۴-۱-۲. اندوه و حسرت

اندوه و حسرت نیز در ساختار نحوی خبری بیشتر مشاهده شد. ۹ مورد کارکرد اندوه و حسرت در ساختار نحوی خبری است.

به اشک افتاد کار آه ما از پیش پا دیدن

ز شبنم بالُ تر گردید، صبح گلشن ما را (غزل ۵۴).

در غزل عاشقانه زیر که معشوق و عشق مخاطب هستند، بیان اندوه و حسرت سه بار

در ساختار نحوی امری، آمده است:

به رنگ آتش یاقوت، ما و خاموشی

که حکمِ «خون شو و مخروش!» کرده‌ای ما را

چه بارِ کُلفتی، ای زندگی! که همچو حباب

تمام، آبله بر دوش کرده‌ای ما را (غزل ۱۷۱)

۴-۱-۳. سرزنش و ملامت

در این غزل‌ها، عشق به غرض سرزنش و ملامت نیز به‌کار رفته است. در سه بیتی که به غرض سرزنش و ملامت به‌کار رفته است، بیدل خودش را سرزنش می‌کند. آنچه او از خودش توقع داشته، برآورده نشده است، بنابراین خود را ملامت می‌کند. دقت کنید به این بیت:

عشق از متاع این و آن مشکل که آراید دکان

آخر خریدار تو کو ای کفر و ایمان در بغل! (غزل ۱۹۰۲)

بیدل شاعر است، استفاده از حرف و صوت، برای بیان اندیشه و احساس او لازمی است، اما از آنجا که بیدل شأن طبع بلندش را ورای زبان و شعر می‌داند، سرزنش‌گرانه به خودش می‌گوید وقت ما را با حرف و صوت تیره مساز، جایگاه طبع روشن من فراتر از آن است که چراغ چارسو شود.

۴-۱-۴. تمجید موصوف

تمجید موصوف، شگفتی‌زدگی و ابراز علاقه‌مندی منظوره‌های دیگری است که در این غزل‌ها مشاهده شد. به این بیت دقت می‌کنیم:

خرامش در دل هر ذره صد طوفان جنون دارد
 عنان گیرید این آتش به عالم افکن ما را (غزل ۵۴)

اینجا به این کاری نداریم که موصوف یا معشوق کیست، زمینی است یا آسمانی؛ بلکه به این دقت می‌کنیم که چگونه توصیف شده است. آنچه در بلاغت، غلو نامیده شده است در این بیت به وضوح قابل رؤیت است. کاربرد واژگان کم‌ترین (یک ذره) و بیشترین (صدطوفان جنون)، نشانگر همین امر است. حتی استفاده از واحد شمارشی

«طوفان» نیز بر شدت غلو افزوده است. کاربرد جمله امری مستقیم «عنان گیرید»، که از نیروی منظوری بالایی برخوردار است، همچنان معنای این نخستین این جمله که برای اسب، که اگر وحشی باشد رام کردنش دشوار و خسته‌کننده است، نشانی از غلو است. ترکیب توصیفی «آتش به عالم افکن»، که بر ساخته شاعر است، نیز نشان از قدرت و گستردگی ساحت تأثیرگذاری موصوف دارد و به گونه‌ای نشانگر شگفت‌زدگی آمیخته با تمجید شاعر نسبت به موضوع است.

۴-۱-۵. شگفتی و تعجب

عشق‌گاه در غزل بیدل، به گونه‌ای بیانگر شگفتی و تعجب است. این غرض در ابیات زیر به وضوح مشاهده می‌شود:

ز خود تهی‌شدگان گر نه از تو لبریزند،

دگر برای چه آغوش کرده‌ای ما را؟

خراب می‌کده عالم خیال تو ایم

چه مشربی که قدح‌نوش کرده‌ای ما را

نمودِ ذره طلسم حضور خورشید است

که گفته است فراموش کرده‌ای ما را؟ (غزل ۵۸)

عالم خیال دوست را می‌کده‌ای دانسته است که خودش خراب آن شده است و در برابر توانایی بسیار زیاد این خیال که او را قدح‌نوش کرده، شگفت‌زده شده است. بیدل این شگفتی را با جمله سؤالی بیان کرده است.

۴-۱-۶. ابراز علاقه‌مندی

غزل بیدل، متنی عاشقانه و عرفانی است. این موضوع مقتضی است که شاعر عشق و علاقه قلبی، تعلق ذهنی و احساس خود را به معشوق به صورت مستقیم ابراز بدارد. بررسی غرض‌ها، حاکی از آن است که ابراز عشق و علاقه‌مندی در سه بیت به صورت مستقیم انجام شده است:

بیع و شرای چارسوی عشق، دیگر است
خود را فروختم که خریدارت آمدم (غزل ۱۴۷)
چون شمع، دم ز شعله شوق تو می‌زنیم
خالی مباد زین تب گرم استخوان ما (غزل ۲۳۰)

با تشبیه خود عاشق به شمع، و شوق و علاقه قلبی خود به شعله، همچنان با کاربرد ضمیر مخاطب، حال و روز و احساس خود را به معشوق به گونه مستقیم ابراز کرده است. همچنان در مصراع دوم که عشق را به تب گرمی تشبیه کرده و خواستار آن شده است که همیشه در استخوان عاشق باقی بماند، احساس رضایت خویش را از این وضعیت نشان داده است. همچنان در این بیت:

نبود به غیر نام تو ورد زبان ما
یک حرف بیش نیست زبان در دهان ما (غزل ۲۳۰)

با مستثنی قرار دادن معشوق، شدت احساس تعلق خود را نشان داده است. همچنان کاربرد ضمیر مخاطب «تو» نشان از عشق و علاقه‌مندی زیاد است که به صورت مستقیم به مخاطب ابراز شده است.

نمودار ۱ به صورت کوتاه میزان کاربرد اغراض گوناگون کنش عاطفی را نشان

می‌دهد.

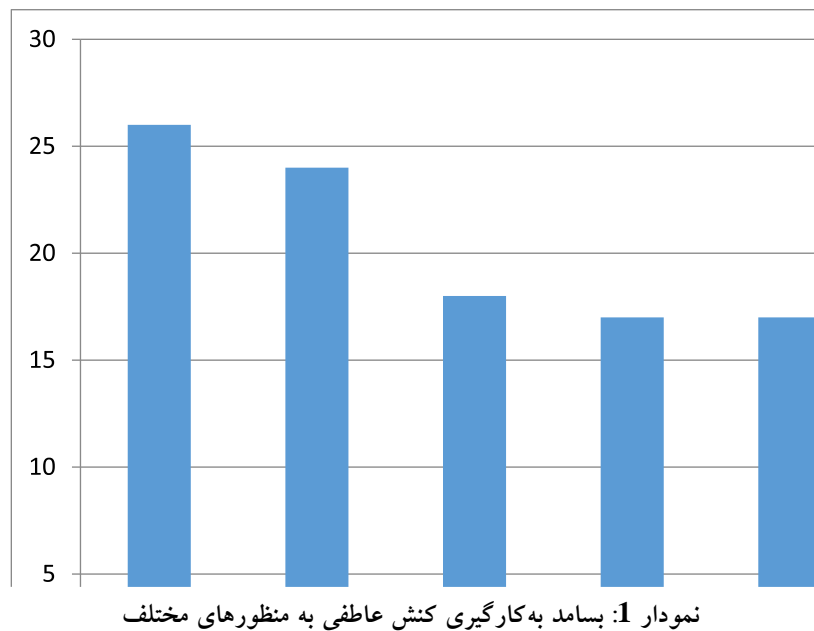

Figure 1. Frequency of Employing Expressive Speech Acts for Various Illocutionary Acts.

۲-۴. کنش گفتار ادعایی^{۱۵}

هدف یا منظور اعضای دسته ادعایی این است که گوینده را در شرایط مختلف به چیزی (در درجه‌های مختلف) و به حقیقت گزاره بیان شده متعهد کند. تمام اعضای دسته ادعایی در بُعد اظهارنظر گرد هم آمده‌اند که شامل درست و غلط است. جهت انطباق در این دسته، از واژگان به جهان است (سرل، ۱۹۷۹، ص. ۱۵).

بیدل با کنش ادعایی، عشق را آنگونه که دریافت است و بدان باورمند است، توصیف کرده است. با بررسی این کنش‌ها، درمی‌یابیم که عشق به منظوره‌های دیگری نیز به کار رفته است.

۴-۲-۱. اغراق و بزرگ‌نمایی

عشق در غزل بیدل جایگاه باشکوهی دارد. گذشته از مفهوم عشق که در سراسر غزل بیدل موج می‌زند، کاربرد این واژه در کنش گفتار ادعایی و ساختار پرسشی ظاهر شده است که مفهوم شکوه و جلال و ابهت و دبدبه آن را می‌رساند:

به محیط عشق، یارب به چه آبرو ببالیم؟

چو حباب کرده عریان همه را تُنک‌ردایی (غزل ۲۸۶۹)

این بزرگ‌نمایی تا حدی پیش می‌رود که عشق و آگاهی را نیز در بر می‌گیرد. غزل فارسی پس از ورود عرفان به شعر، همواره جایگاه ستیز عقل و عشق بوده است. اما در این جستار نوعی دیگر از مواجهه عشق و آگاهی نمود یافته است. در غزل بیدل، عشق همان آگاهی است. نیرویی که سبب می‌شود وجود انسان از آلودگی پاک شود و شفافیت نور را بگیرد. عشق سبب می‌شود پدیده‌های هستی، معنا بیابند. کانون وجودی درون خود انسان نیز با عشق فعال می‌شود.

در بهار آگاهی ناز خودفروشی نیست

رنگ‌وبوفراموش است گلشنی که من دارم (غزل ۲۱۳۲)

شکوه و جلال عشق سبب شده است که گوینده خود را در برابر آن کوچک پندارد و احساس خودکم‌ترینی کند. خودفروشی به معنای «خود را مهم دانستن» است که در عرفان عاشقانه نمودی از «دویی» و فاصله بین عاشق و معشوق است. پس هنگامی که بین عاشق و معشوق فاصله نباشد، بهار وحدت است. ساختار پرسشی جمله که برای بیان این غرض به کار رفته، مدعا را مؤکد کرده است.

۴-۲-۲. تشویق و ترغیب

بررسی کنش ادعایی عشق در غزل بیدل نشان می‌دهد که عشق برای او ارزشی است که برای داشتنش باید تلاش و مبارزه کرد. در گیرودار همین تلاش است که مفهوم عشق، معنای حقیقی خود را بازمی‌یابد. برای بیدل یکی از معانی عشق، تلاش و مبارزه است و او مستقیم و نامستقیم خواننده را بدان تشویق و ترغیب می‌کند. در بیت‌هایی که مورد بررسی ما قرار گرفتند، ۲۰ بیت که در مجموع ۲۲ درصد جامعه آماری را تشکیل می‌دهد، در راستای تشویق و ترغیب است. این امر نه تنها در خود واژه عشق مشهود است، بلکه کاربرد واژه‌های دیگری که رساننده عشق شدید هستند، نیز این مدعا را تأیید می‌کند:

ای تپیدن! بعد مرگم آن قدر همت گمار

کز غبار خود صدای بال بسمل بشنوم (غزل ۲۲۷۹)

بسمل، نماد من عاشق است. عاشقی که نه تنها در طول زندگی برای رسیدن تلاش می‌کند، بلکه تا آخرین نفس، و حتی پس از آن نیز برای معشوق می‌تپد. حتی پس از مرگ نیز، ذره ذره غبار او در پی رسیدن به معشوق است. زندگی عشق است، مرگ عشق است، پس از مرگ نیز عشق است. برای وضوح بیشتر به این بیت نیز دقت کنید:

کشته ناز توام، بسمل انداز توأم

گر همه خاک شوم، خاک مرا جانی هست (غزل ۷۱۴)

گویا معشوق روبه‌رویش قرار دارد و عاشق با او سخن می‌گوید. عاشق ناز او نیست، بلکه کشته ناز اوست، توان منظوری بسیار بالا در این بیت مشاهده می‌شود. واژه «انداز» در شعر بیدل به معنای حالت، ادا، رفتار و روش به کار رفته است. بازهم استفاده از واژه بسمل که مرغ تازه سربریده شده است و در خون و خاک می‌تپد را به کار برده

است، و تلاش و مبارزه برای رسیدن را به این حالت مرغ هم‌مانند می‌بیند. عشق و اشتیاق به معشوق، با مرگ به پایان نمی‌رسد، بلکه حتی پس از خاک شدن نیز، جان دارد. این جانی که در خاک عاشق نیز موجود است، چیست، جز عشق.

۴-۲-۳. نفی و انکار

در این جستار به بیت‌هایی برخوردیم که در آن عشق به مفهوم چیزی انحصارگر و همه‌گیر به‌کار رفته است. طوری که همه‌چی را نفی می‌کند و فقط حضور عشق را معنادار و اصیل می‌شمارد. دویی بین عاشق و معشوق از میان برمی‌خیزد و وحدت پدید می‌آید. به این بیت ببینید:

شب به ذوق جست‌وجوی خود در دل می‌زدم

عشق گفت اینجا همین ماییم و بس، بیدل کجاست؟ (غزل ۴۱۱)

فرد با مراجعه به دل، می‌خواهد به شناخت خود برسد، اما در دل خود چیزی جز عشق نمی‌یابد. تعداد قابل توجهی از جمله‌هایی که در آن واژه عشق به‌کار رفته است، در این دسته قرار می‌گیرند. در این پژوهش با سیزده بیت روبه‌رو شدیم که در آن عشق به معنای نفی و انکار به‌کار رفته است.

۴-۲-۴. جلب توجه و تأکید بر خبر

برای بیدل، اگر شور و حرارتی در هستی، هست؛ همان عشق است، همان فضیلتی که تمام هستی را دربر گرفته است، اما فقط کسانی آن را درک می‌کنند که شایستگی داشته باشند. بیدل با دیده عشق به پیرامون خود می‌نگرد، برای همین است که در هر چیزی عشق را می‌بیند. درحقیقت عشق در چشمان خود اوست. عرفان جست‌وجوی معنا در

هستی است، و حاصل کردن آن معنا با عشق ممکن می‌شود. عشق، کمال انسانی به عمیق‌ترین معنای آن است:

سیاهی می‌کنم، اما برون از رنگ پیدایی

غبار عالم رازم، سواد کشور عشقم (غزل ۲۲۰۸)

سیاهی کردن به معنای وجود داشتن، اما به تصریح بیدل، این سیاهی کردن برون از رنگ پیدایی است، غبارآلود عالم راز است، نشانه‌ای دور از کشور عشق است. بیان متناقض‌نما، استفاده از شیوه استثنا، و تشبیه خود به غبار، آن هم غبار عالم راز، توجه مخاطب را جلب کرده و بر خبری که قصد بیان آن را دارد، تأکید کرده است.

گهی صلحم، گهی جنگم، گهی مینا، گهی سنگم

دو عالم گردش رنگم، جنون ساغر عشقم (غزل ۲۲۰۸)

در بیت بالا نیز تضاد عامل برجسته‌سازی مفهوم عشق شده است. شاعر با یادآوری دوگانه‌های صلح و جنگ، مینا و سنگ، درحقیقت تمام هستی را مد نظر دارد، من آنقدر فراگیر هستم که گردش رنگ در دو عالم با من است، من جنون ساغر عشقم، من عشقم.

۵-۲-۴. تأسف و تأثر

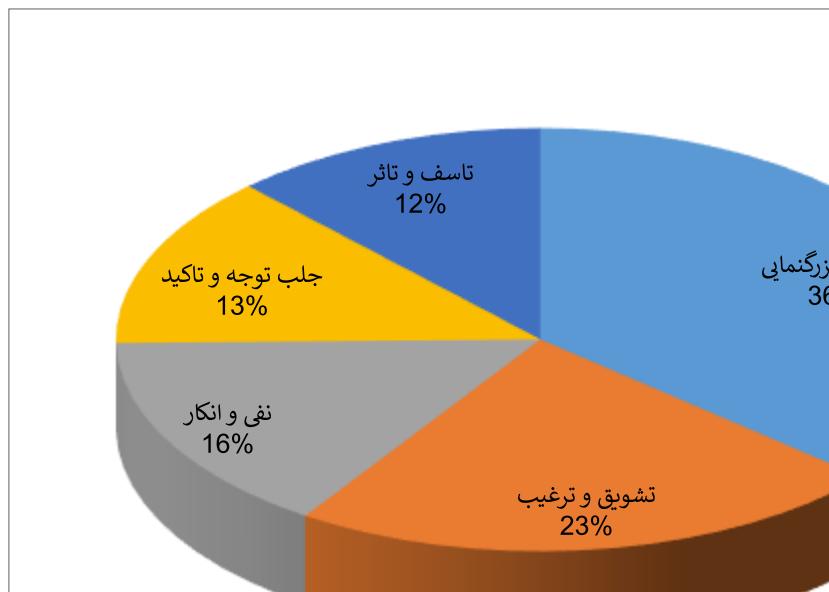
پیمودن راه عشق آسان نیست. مشکلاتی که در این مسیر فراراه عاشق قرار می‌گیرد، گه‌گاه او را خسته می‌کند و برای خودش متأسف و متأثر می‌گردد:

در راه عشق توشه‌امنی نبرده‌ام

از دیر تا به کعبه همین سنگ خورده‌ام (غزل ۱۱۲)

عشق برای بیدل، عشق الهی است، که در این بیت به گونه کعبه نمادپردازی شده است. راه رسیدن به عشق نیز، پیمودن مسیر رفتن به کعبه است که در گذشته بسیار

طولانی، دشوار و حتی گاه طاقت‌فرسا بوده است. عشق هدفی سخت و توان‌فرساست و به همین جهت راه رسیدن به آن هم امن نیست. هرچند مسیر درست است. من برای پیمودن این راه از دیر تا به کعبه، فقط سنگ خورده‌ام. احساس غمی که در این جمله‌ها غلبه دارد، سبب شده است معنای تأسف و تأثر رنگ بگیرد.

نمودار ۲: بسامد به‌کارگیری کنش ادعایی به منظوره‌های مختلف

Figure 2. Frequency of Employing assertive Speech Acts for Various Illocutionary Acts.

۳-۴. کنش گفتار امری^{۱۶}

افعالی که اعضای این گروه هستند، عبارت‌اند از خواستن، دستور دادن، سفارش دادن، درخواست کردن، التماس کردن، لابه کردن، دعا کردن، استدعا کردن و همچنین دعوت کردن، اجازه دادن و نصیحت کردن. به علاوه من فکر می‌کنم واضح است که به مبارزه

طلبیدن، تحریک به جنگیدن و به رقابت طلبیدن که آستین آن‌ها را در دسته رفتاری‌ها گنجانده، در این طبقه قرار می‌گیرند (سرل، ۱۹۷۹، ص. ۱۴).

کنش‌هایی‌اند که مخاطب را به انجام دادن عملی ترغیب می‌کنند. گوینده با به‌کارگیری آن‌ها، دیگری را به انجام کاری وامی‌دارد یا باز می‌دارد. بنابراین، بیانگر خواسته‌های گوینده است. این کنش‌ها می‌توانند به صورت مثبت/ایجابی یا به صورت منفی/سلبی باشند. گوینده با به‌کارگیری کنش گفتاری جهت‌دهنده، تلاش می‌کند تا جهان خارج را از طریق شنونده با کلمات هماهنگ سازد (یول، ۱۳۸۳، ص. ۷۵).

۱-۳-۴. حرمت نهادن و سپاس

غرض گوینده از جمله، حرمت نهادن به کسی و سپاس‌گزاری است. بیدل جمله‌های امری را برای بیان این منظور به‌کار برده است. یکی از رفتارهای حرمت گذاشتن به بزرگان در فرهنگ هندوستان خم شدن در مقابل آنان، به ویژه پدر و مادر، و خاک پای آن‌ها را به پیشانی زدن است.

بیدل! به ره عشق، تلاشت خجلم کرد

پیش آ قدمی چند که در پای تو افتم (غزل ۲۰۰۶)

۲-۳-۴. تعظیم و تکریم

بیدل جمله‌های امری را برای بیان تعظیم و تکریم معشوق به‌کار برده است. در راه عشق پاک‌بازی و سراپا تسلیم معشوق بودن را توصیه می‌کند. خود را شهید عشق می‌داند و از مخاطبان می‌خواهد خاکش را بسوزانند. البته این بیت یادآور سوزاندن پیکر مرده در هندوستان نیز هست که بدون شک بیدل شاهد آن بوده است:

جز سوختن به یادت مشقی دگر ندارم
در پرتو چراغی پروانه می‌نگارم
بی‌کس شهید عشقم، خاک مرا بسوزید
خاکستری زند کاش گُل بر سر مزارم (غزل ۲۱۲۱)

۳-۳-۴. هشدار و زینهار

غرض گوینده از کاربرد فعل امر، هشدار و زینهار است. برای نمونه به سه بیت این غزل دقت کنید:

نفس ثبات ندارد نشست کار نویس
شکسته است قلم، نسخه اعتبار نویس
به نامه‌ای که در او نام عشق ثبت کنند
به جای هر الف، انگشت زینهار نویس
ز خود تهی شدن آغوش بی‌نشانی اوست

چو صفر اگر ز میان رفته‌ای، کنار نویس (غزل ۱۷۱۱)

در بیت نخست برای آنکه بی‌ثباتی زندگی را که در قسمت نخست جمله مدعی شده است اثبات کند، از جمله امری نشست کار نویس استفاده کرده است. در بیت دوم که با عشق مرتبط است، انگشت زینهارنویس را به‌کار برده است که مفهوم هشدار و خبردار بودن را دارد.

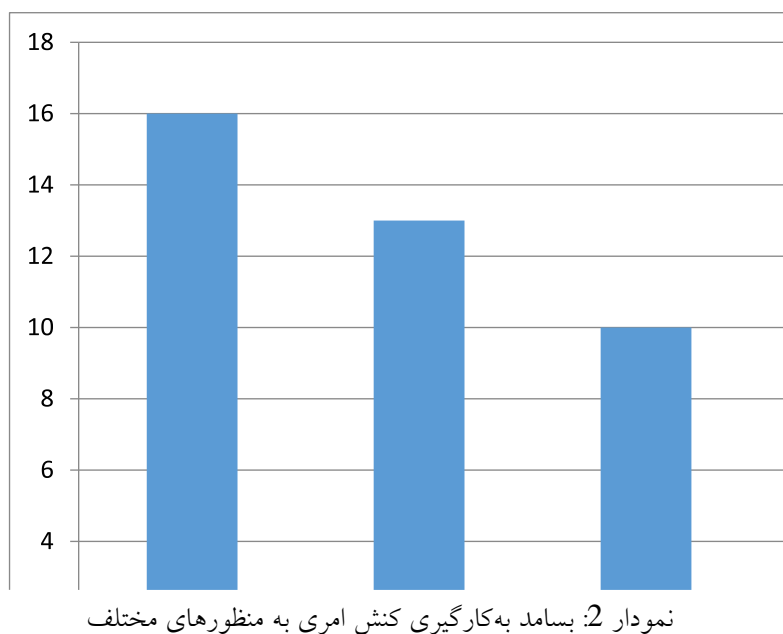
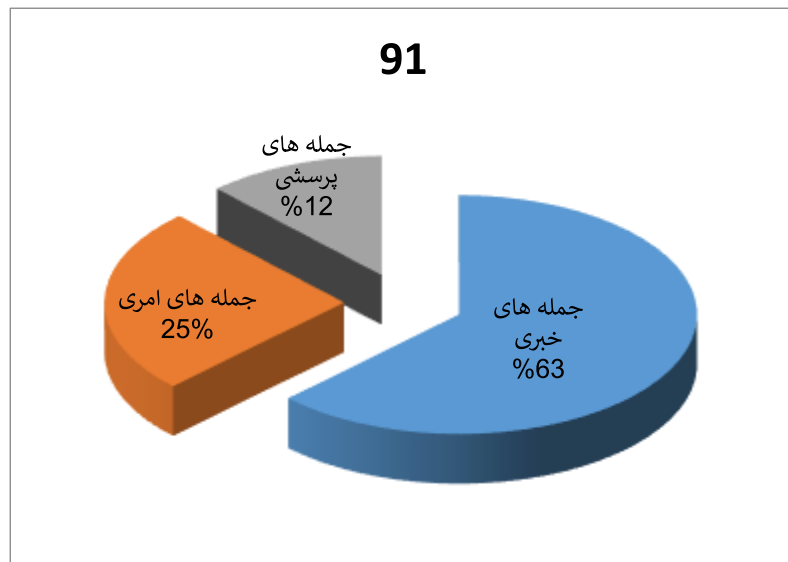

Figure 3. Frequency of Employing directives Speech Acts for Various Illocutionary Acts.

۴-۴. میزان کاربرد کنش‌های منظوری در جمله‌ها

براساس دلایلی که در مقدمه همین مقاله یادآوری شد، ما در این پژوهش براساس بلاغت، دستورزبان فارسی و نظریه سرل، به سه ساختار جمله: خبری، پرسشی و امری دقت می‌کنیم. در این بخش می‌بینیم که واژه عشق کدام نوع جمله، به چه میزانی استفاده شده است، و چه نتیجه‌ای از آن به دست می‌آید. به نمودار زیر دقت کنید:

نمودار 3: بسامد کاربرد عشق در ساختارهای نحوی مختلف

Figure 4: Frequency of the Use of Love Across Different Syntactic Structures

چنان‌که در نمودار ۴ نشان داده شده، از میان ۹۱ جمله حاوی عشق، ۵۷ جمله خبری، ۲۳ جمله امری و ۱۱ جمله پرسشی است. براساس الگوی سرل که به این جمله‌ها نگاه کنیم، اکثریت قریب به اتفاق جمله‌های خبری برای توصیف به‌کار رفته‌اند بنابراین کاربرد مستقیم دارند. اغلب جمله‌های پرسشی، سؤال نمی‌کند، بنابراین پرسش‌های بلاغی است که حاوی مفاهیم دیگری غیر از پرسش است. ۲۰ درصد جمله‌های امری کاربرد غیرمستقیم دارند و ۸۰ درصد کارکرد امری داشته و مستقیم‌اند. از آمار بالا به این نتیجه می‌رسیم که حضور درصد بالای جمله‌هایی با کارکرد توصیفی نشان‌گر آن است که بیدل در غزل‌هایش تا حدود بسیار زیادی یک نظاره‌گر فعال است. او هنرمندانه به ریزکاری‌های پدیده‌های پیرامون خود و مفاهیمی که در

زندگی با آن‌ها روبه‌رو می‌شود، نگاه می‌کند، آن‌ها را به درون ذهن خویش می‌کشاند، سپس با زبان شعر بازگو می‌کند. کاربرد جمله‌های امری در درجهٔ دوم قرار دارد. کاربرد این جمله‌ها نشان می‌دهد که شاعر نسبت به اتفاقات پیرامون خود بی‌تفاوت نیست. نه تنها واکنش نشان می‌دهد، بلکه اظهار نظر می‌کند و راه و چاه نشان می‌دهد. بدین معنا که با جمله‌های امری، مخاطب را به سوی راه درست فرا می‌خواند و با جمله‌های نهی از راه نادرست باز می‌دارد. جمله‌های پرسشی بلاغی نیز بر ادعای بالا، مهر تأیید می‌زند.

۵. نتیجه

این بررسی نشان داد که بیدل در غزل‌ها، موضوع عشق را به غرض‌ها و ساختارهای نحوی متفاوتی، گاه مستقیم و گاه غیرمستقیم بیان کرده است. کنش‌های گفتاری عاطفی به اغراض مختلف بالاترین میزان بسامد را داشته است. تفاخر و حسرت که برخاسته از علم به داشته‌ها و نداشته‌های فرد است، و از ذهنیتی واحد برآمده است، کاربرد زیادی دارد. این موضوع نشانگر خودمداری ذهنی شاعر است. سرزنش، تمجید، شگفتی و ابراز مستقیم علاقه‌مندی از غرض‌های دیگری است که تقریباً مساوی به‌کار رفته است. بیان عشق به گونهٔ سرزنش از جمله موارد قابل توجه در این غزل‌هاست، چون بیدل کسی یا چیزی دیگر را سرزنش نمی‌کند، او اگر گله‌ای را هم مطرح کند، به خودش برمی‌گردد. معشوق جایگاه والایی دارد و توصیف و تمجید او با مبالغه همراه است. شگفتی، در ساختار نحوی سؤالی رخ داده است، که سبب کاربرد غیرمستقیم و بالارفتن توان منظوری شده است. کنش‌های گفتاری ادعایی در درجهٔ دوم قرار دارد. این کنش‌ها مبین مفاهیم: اغراق و بزرگ‌نمایی، تشویق و ترغیب، نفی و انکار، جلب توجه و تأکید بر خبر است.

کنش‌های گفتاری امری کم‌ترین میزان کاربرد را دارد و به غرض حرمت نهادن و سپاس‌گزاری، هشدار و زنهار، پاک‌بازی و تسلیم به کار رفته است. در جریان این پژوهش به تعداد زیادی از کارکردهای معنایی و اغراضی دست یافتیم که غیر از آن چیزهایی است که در کتب معانی سنتی درج شده است. این امر نشانگر ساحت وسیع تخیل شاعر و امکانات فراوان زبان فارسی در بیان مفاهیم است، اما به دلیل محدودیت این مقاله، ذکر نشد. نتایج به دست آمده از این پژوهش نشان می‌دهد که بخش وسیعی از ترفندها و قدرت سخنوری بیدل در چگونگی کاربرد انواع جمله‌های زبان و ساختار نحوی آن نهفته است.

پی‌نوشت‌ها

1. Austin Jane Langshaw
2. illocutionary point
3. direction of fit between words and the world
4. the sincerity condition
5. assertive
6. directives
7. Commissive
8. expressive
9. declarations
10. illocutionary act
11. illocutionary verb
12. illocutionary force
13. illocutionary point
14. expressive
15. assertive
16. directives

منابع

آزادبلگرامی، غ. ع. (بی‌تا). *مآثر الکلام مشهور به سروآزاد*. مطبع دخانی. لاهور: مطبع رفاه عام.

- افلاطون (۱۳۸۷). ضیافت، یا سخن در در خصوص عشق. ترجمه محمدعلی فروغی. ویراستاری و بازترجمانی م.ا. امینی پور. تهران: جامی.
- انوری، ح.، و احمدی گیوی، ح. (۱۳۹۰). *دستور زبان فارسی*. ۲. ویرایش چهارم. تهران: فاطمی.
- اسلامی، م. (۱۳۹۹). تحلیل محتوای وصیت‌نامه شهدا بر پایه نظریه کارگفت (با تأکید بر شاخص استکبارستیز). *همایش ملی ادبیات مقاومت*، دوره ۲. ۸۷-۱۰۱.
- باومن، ز. (۱۳۸۴) *عشق سیال: درباب ناپایداری پیوندهای انسانی*. ترجمه ع. ثابتی. تهران: ققنوس.
- بیدل، ع. (۱۴۰۰). *غزلیات بیدل*. تصحیح و تحقیق س.م. طباطبایی و ع.ر. قزوه. جلد ۱ و ۲. تهران: شهرستان ادب.
- جلالی، م.، و صادقی، م. (۱۳۹۵). کنش‌های گفتاری و ارتباط آن با جنسیت و طبقه اجتماعی در گرشاسب‌نامه. *جامعه‌شناسی تاریخی*، ۱، ۸۱-۱۰۵.
- حسن‌آبادی، م.، و خسروی، ا. (۱۳۹۹). بررسی کنش‌های گفتاری در واژه‌خنک در شاهنامه. *دوفصل‌نامه ادبیات پهلوانی*، ۶، ۹-۳۱.
- خانی، ر.، و افشار، ط. (۱۳۹۹). بررسی کنش گفتاری تشکر در گویش کردی ایلامی. *مطالعات زبان‌ها و گویش‌های غرب ایران*، ۳۰، ۱۳-۲۹.
- دسترنج، ف. (۱۳۹۹). بررسی شبهه ترویج خشونت در آیه چهارم سوره محمد(ص) با تکیه بر نظریه کنش گفتاری جان سرل. *پژوهش‌نامه تفسیر و زبان قرآن*، ۱۷، ۹۹-۱۱۴.
- رهیاب، م.ن. (۱۴۰۱). *شعر، هنر زبانی زیبا*. جلد اول. تهران: آمو.
- زرقانی، م. و اخلاقی، ا. (۱۳۹۱). *تحلیل ژانر شطح براساس نظریه کنش‌گفتار*. ادبیات عرفانی دانشگاه الزهراء، ۶، ۶۱-۸۰.
- سرل، ج.آر. (۱۳۸۵). *افعال گفتاری*. جستاری در فلسفه زبان. ترجمه محمدعلی عبداللهی. قم: نشر پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
- شمیسا، س. (۱۴۰۰). *معانی*. ویراست دوم. تهران: میترا.

- صفوی، ک. (۱۳۹۴). معنی‌شناسی کاربردی. تهران: همشهری.
- طاهری اصل، م.، و نبی‌لو، ع.ر. (۱۳۹۹). بررسی کاربردشناسی کنش‌های گفتاری در باب شیر و گاو کلیله و دمنه براساس نظریه پلاچیک. *تفسیر و تحلیل متون زبان و ادبیات فارسی* (دهخدا)، ۱۲ (۴۴)، ۲۰۵-۲۳۳.
- عبداللهیان، ح.، و باقری، ع.ا. (۱۳۹۶). کنش‌های گفتاری پنج‌گانه در شعر صدای پای آب سپهری. *دوفصلنامه زبان و ادبیات فارسی*، ۱۲، ۲۴۱-۲۵۸.
- عبداللهی، م.ع. (۱۳۸۴). نظریه افعال گفتاری. *پژوهش‌های فلسفی-کلامی*، ۲۴، ۹۲-۱۱۹.
- فرجی، ر. افراسیاب پور، ع.ا.، نوروزی داوودخانه، ث.ا.، رحیمی، م. (۱۴۰۱). تحلیل دعاها و مناجات‌های عرفانی مثنوی معنوی براساس نظریه کنش‌های گفتاری سرل. *فصلنامه علمی عرفانی اسلامی*، ۷۲، ۶۷-۸۲.
- فرامرزی فرد، ا. (۱۳۹۱). *پدیدارشناسی عشق: تحلیل پدیدارشناسی عشق و عواطف عاشقانه بر مبنای مصاحبه‌های عمیق با دانشجویان دانشگاه گیلان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه گیلان.
- کاکاوند، ر.، و یعقوبی جنبه‌سرایبی، پ. (۱۳۹۹). پایان‌بندی در غزلیات شمس، کنش‌های گفتاری و وجوه وانمایی حضور. *نقد ادبی*، ۵، ۱۰۷-۱۳۴.
- محمدزاده. م.، معین. م.ب.، و شعیری م.ر. (۱۴۰۲). تحلیل گفتمان نشانه معناشناسی پدیداری تن‌نگاشته عشق در نگاره‌های دوره صفوی. *روایت‌شناسی*، ۱۴، ۴۵۵-۴۸۸.
- محمدی، ع. (۱۳۹۶). *منظورشناسی زبان و تحلیل گفتمان*. تهران: روش‌شناسان.
- ناتل خانلری، پ. (بی‌تا). *دستور زبان فارسی*. تهران: بنیاد فرهنگ ایران.
- وفایی، ع.ع. و آقابابایی س. (۱۳۹۴). *علم معانی و دستور زبان فارسی*. تهران: علمی.

References

- Abdollahi, M. A. (2005). *Nazariye-ye af'al-e goftari* [The theory of speech acts]. *Philosophical-Theological Studies*, 24, 92-119. (In persian).

- Abdollahiān, H., & Baqeri, A. A. (2017). *Koneshha-ye goftari-ye panj-gane dar she'r-e Seday-e Pay-e Ab-e Sepehri* [The five-fold speech acts in Sepehri's poem The Sound of the Water's Footsteps]. *Biannual Journal of Persian Language and Literature*, 25(82), 241–258. (In Persian).
- Aflatoon. (2008). *Ziyafat, ya Sokhan dar dar khosus-e eshq* [Symposium, or discourse on love] (M. A. Forughi, Trans.; M. E. Aminipour, Ed.). 2nd ed. Tehran: Jami. (In persian)
- Anvari, H., & Ahmadi-Givi, H. (2011). *Dastur-e zaban-e Farsi 2* [Persian grammar 2] (4th ed.). Tehran: Fatemi. (In persian)
- Azad-Bilgrami, Gh. A. (n.d.). *Ma'athir al-kalam mashhur be Sarv-i Azad* [The eloquent works known as Sarv-i Azad]. Matba' Dukhani, Matba' Refah-e 'Am. Lahore. (In persian)
- Bauman, Z. (2005). *Eshq-e sayyal: dar bab-e napayidari-ye peyvandha-ye ensani* [Liquid love: On the frailty of human bonds] (E. Sabeti, Trans.). Tehran: Qoqnoos.
- Beck, U. & Beck, G. E. (1995). *The Normal chaos of love*. London: polity Press.
- Beck, U. & Beck, G.E. (2002). *Individualization: institutionalized Individualism and its social and its Political Consequences*. London: sage.
- Bidel 'Abdol-Qadir. (2021). *Ghazaliyat-e Bidel* [The ghazals of Bidel] (S. M. Tabataba'i & A. Qazveh, Eds.; Vols. 1–2). (In persian)
- Dastranj, F. (2020). *Barrasi-ye shobhe-ye tahrij-e khoshunat dar aye-ye 4 sura-ye Muhammad (s) ba takye bar nazariye-ye konesh-e goftari-ye John Searle* [Investigating the suspicion of promoting violence in verse 4 of Surah Muhammad (pbuh) based on John Searle's speech act theory]. *Research Journal of Quranic Exegesis and Language*, 17, 99–114. (In persian)
- Eslami, M. (2020). *Tahlil-e mahtava-ye vasiyat-name-ye shohada bar paya-ye nazariye-ye karkoft (ba ta'kid bar shakhes-e estekbarsetiz)* [Content analysis of martyrs' testaments based on speech act theory (with emphasis on anti-arrogance index)]. *National Conference on Resistance Literature*, 2, 2020. (In persian)
- Faraji, R., et al. (2022). *Tahlil-e do'aha va monajatha-ye 'erfani-ye Masnavi-ye Ma'navi bar اساس-e nazariye-ye koneshha-ye goftari-ye Searle* [Analysis of mystical prayers and supplications in Masnavi-ye

- Ma'navi based on Searle's speech act theory]. *Journal of Islamic Mysticism*, 18(72), Summer. (In persian).
- Faramarzi-Fard, A. (2012). *Padidar-shenasi-ye eshq: Tahlil-e padidar-shenasi-ye eshq va a'atef-e 'asheqane bar mabna-ye mosahabe-ye 'amigh ba daneshjuyan-e Daneshgah-e Gilan* [Phenomenology of love: A phenomenological analysis of love and romantic emotions based on in-depth interviews with students of the University of Gilan] (Master's thesis). University of Gilan. (In persian).
- Giddens, A. (1992). *The Transformation of Intimacy : Sexuality, Love, and Eroticism in Modern societies*. Stanford University Press.
- Hasanabadi, M., & Khosravi, A. (2020). *Barrasi-ye koneshha-ye goftari dar vajeh-ye khonak dar Shahnameh* [A study of speech acts in the word khonak in the Shahnameh]. *Biannual Journal of Heroic Literature*, 4(6), 9–31. (In persian)
- Jalali, M., & Sadeqi, M. (2016). *Koneshha-ye goftari va ertebat an ba jensiyat va tobeqe-ye ejtemai dar Garshasp-name* [Speech acts and their relation to gender and social class in Garshasp-nama]. *Historical Sociology*, 8(1) 81–105. (In persian)
- Kakavand, R., & Ya'qubi Janbe-Sara'i, P. (2020). *Payanbandi dar ghazaliyat-e Shams, koneshha-ye goftari va vojouh-e vanemayi-ye hozur* [Endings in Shams's ghazals, speech acts, and aspects of representational presence]. *Journal of Literary Criticism*, 13(5), Summer. (In persian).
- Khani, R., & Afshar, T. (2020). *Barrasi-ye konesh-e goftari-ye tashakor dar goyesh-e Kurdi-ye Ilami* [A study of the speech act of thanking in Ilami Kurdish dialect]. *Studies of Languages and Dialects of Western Iran*, 30, 13–29. (In persian)
- Mohammadi, 'A. (2017). *Manzur-shenasi-ye zaban va tahlil-e gofteman* [Pragmatics and discourse analysis]. Tehran: Ravesh-Shenasan. (In persian).
- Mohammadzadeh, M., Mo'in, B., & Sha'iri, M. R. (2023). *Tahlil-e gofteman-e neshane-ma'nashenasi-ye padidari-ye tannegashte-ye eshq dar negareha-ye dore-ye Safavi* [Discourse analysis of phenomenological semiotics of embodied love in Safavid-era paintings]. *Narratology*, 7(14), 455–488. (In persian).
- Mythen, G. (2004). *Ulrich Beak: A Critical Introduction to the Risk Society*. London: Pluto press.

- Natel-Khanlari, P. (n.d.). *Dastur-e zaban-e Farsi* [Persian grammar]. Tehran: Bonyad-e Farhang-e Iran. (In persian).
- Rahyab M. N. (2022). *She'r, honar-e zabani-ye ziba* [Poetry, the art of beautiful language] (Vol. 1). Tehran: Amo. (In persian)
- Safavi, K. (2015). *Ma'ni-shenasi-ye karbordi* [Applied semantics] (3rd ed.). Tehran: Hamshahri. (In persian)
- Searle J. R. (2006). *Af'al-e goftari: Jostari dar falsafe-ye zaban* [Speech acts: An essay in the philosophy of language] (M. A. Abdollahi, Trans.). Qom: Research Institute for Islamic Sciences and Culture. (In persian)
- Searle, J.R. (1979). *Expression-meaning*. Cambridge university press. New york.
- Shamisa, S. (2021). *Ma'ani* [Semantics] (2nd ed.). Tehran: Mitra. (In persian)
- Taheri Asl, M., & Nabi Lou, A. R. (2020). *Barrasi-ye karbordshenasi-ye koneshha-ye goftari dar bab-e Shir o Gav-e Kalila va Demna bar اساس-e nazariye-ye Plutchik* [A pragmatics study of speech acts in the chapter "The Lion and the Ox" of Kalila and Demna based on Plutchik's theory]. *Journal of Interpretation and Analysis of Persian Language and Literature Texts*, 12(44), 205–233. (In persian)
- Thomas, J. (2013). *Meaning in Interaction An Introduction to Pragmatics*. London/ New York : Routledge.
- Vafa'i, A. A., & Aqababayi, S. (2015). *'Elm-e ma'ani va dastur-e zaban-e Farsi* [Semantics and Persian grammar]. Tehran: Elmi Publications. (In persian).
- Zorqani, M., & Akhlaqi, A. (2012). *Tahlil-e genre-e shath bar اساس-e nazariye-ye konesh-e goftar* [Analysis of the genre of shath based on speech act theory]. *Biannual Journal of Mystical Literature*, 3(6), 61–80. (In persian)